

1978-ban felmerült a hazatelepedés gondolata, az ottawai követség aztán lebeszélte róla.

AZ ÉLETRAJZ....

- aztán megjött a levél. A tekintetes hivatal részletesen tájékoztatott a teendőimről, az ügyem gyors és kedvező elintézését illetően. (öt-hat hónapon belül várhatok választ). Az első olvasásra igen méltányosnak találtam az alulírott feltételeit, aki tulajdonképpen nem is volt "alulírott", a neve ugyan ott szerepelt, meg a tisztsége is, de az igazi alulírott, úgy igazából tollal, kék tintával valamiféle titkárnő lehetett, "helyett" előnévvel. Ilyen kicsinységre ugye nem adunk, nem kívánhatom, hogy Ő írja alá s.k. minden komoly vagy komolytalan érdeklődőnek szóló levelet. Szóval, miután a már megszokott gondolkodási időm lejárt, újra elővettem az írást, hogy a szükséges iratok beszerzését elkezdjem. A lista ezzel kezdődött:

1./ Részletes önéletrajz.

Ez ugye relative egyszerű. Egy inspirált órában le kell ülni és megírni. Már ahogy azt el tetszik képzelni...
ÖNELETRAJZ. Az ügyel járó nehézség már a szóban rejlik. Ez, ugye, egy összetett szó. ÖN-ÉLET-RAJZ.

Először arra gondoltam, hogy elküldöm nekik Charley Chaplin önéletrajzát. Igen jól van megírva, elég részletes is, - emlékszem, mikor a könyv megjelent, első olvasásra nekem nagyon tetszett, akkoriban gondoltam rá; le kellene fordítani. Szépformájú, itt-ott éppen amennyire kell, árnyékolva a dráma, az elhíhetőség

érdekében. Csupán az ÉLET-tel van némi probléma. A könyv megjelenése után kortársak, kritikusok támadták nagy vehemenciával, hogy hát igencsak kozmetikázva van. A nagy bohóc elhallgatott bizonyos részleteket, másokat meg kissé megszépített. Valaki még ilyen erős kifejezést is használt, hogy "hazudik a csibész".

Én Chaplin tiszteletében nőttem fel, én megbocsátok neki minden "hazugságot", vagy ha úgy tetszik írói szelektáló jogot, gyarló emberi tulajdonságot, hogy feledni próbáljuk azokat az emlékeket az életünkben, melyek fájdalmat okoznak, vagy éppen szégyenkezésre adnak okot.

Vajon nekem megbocsátana-e valaki, én csak egy kis senki vagyok, de ami fáj, az fáj. Különben is mi az, hogy RÉSZLETES. Tessék kérem tisztázni, hogy mire kíváncsi a Hivatal. Mit kívánnak megállapítani az írásomból? Merre jártam, mit csináltam ekkor meg akkor? Vagy, gondolom, milyen emberré váltam ötven éves koromra. Remélni merem, hogy valaki, valahol az utóbbit hivatott megállapítani.... és itt kezdődik a baj.

Visszagondolok távolba tűnő évek egymásutánjára, kutatva, hogy mi az ami valami fontossággal bír? Válogatok az emlékek tömegében és ADATOK és ÉLMÉNYEK sorakoznak egymástól idegenként szétválva, mint az utolsó ítélet Istenének két oldalán a bűnösök és az ártatlanok. Ott is, ők is együtt teszik az emberiséget azzá, ami. Mint adat és élmény az életet. Szomorú a dologban, hogy sejtem, mit vár tőlem a Hivatal, adatokat, évszámokat, mit, mikor, miért. De az nem az egész! Hogy mondom el a lényegét?

Elöttem az asztalon áll egy arasznyi Toldi szobor, nem látszik rajta, hogy egy magyar szobrász formálta és egy román trónörökös öntötte bronzba... nem, csupán az, ami, magyar voltom kis szimbóluma. Ha jól meggondolom, ami mögötte van, az a fontos, - az idegenbe szorult, elfelejtett gyűlölet szimbóluma.

Itt van például egy valódi ÉLETRAJZI adat. 1957-ben Montrealban, mint kirakatrendező dolgoztam, laktam 347 McEachren Avenue-n. Igaz, de mennyire nem lényeges. Nem tartalmazza az álmatlan, félős éjszakákat, amikor a Van Horn úton robogó teherautók messzi tankok robaját idézték. Nem tartalmazza a rémálmokat, hogy a csabai utcákat járom, nincs senki, semmi csak távoli lövések zaja riaszt, hogy félek. Nagyon félek. Adat, ami mögött a lényeg örökre meg nem értetten rejlik, lényeg, mint az első, félig értelmes angol mondat, az első fizetési boríték jövőt ígérő vigaszával. Lényeg, mint lányom apró csínytevései, mint a hazai levél újságkivágással, hogy lám csak lám, már le is van írva, kinyomtatva, hivatalosan, hogy veszélyes gazember, gyilkos fasiszta vagyok.

ÉLETRAJZI adat. 1977. Kalifornia. Pincér voltam meg szakács. Mind nem lényeges. A messzi múlthoz kötő barátság csábított Kaliforniába, nem a napfény. Barát, barátok. Az egyik torzlelkű idegen, a másik nagyon elfoglalt híresség, a harmadik csak üzenetet hagy, hogy nem emlékszik. Hogyan írjam mind ezt bele egy Önéletrajzba? Érdekl ez a T. Hivatalt? Mai lényem ezekből tevődik Össze, mint apró töredékekből, színes mozaikból a falikép.

ÉLETRAJZI adat. 1963-75. Üzletvezető voltam egy divatos kávéházban. Címem 131 Bloor Street. Toronto.

Tizenkét év egy nagydarab élet, hosszú szünet nyomor ügyben, de gyomorfekély meg operáció. Fontos? Most visszatekintve, csupán elpocsékolt esztendő, mint tovatűnő barátságtalan vidék, a messzi ködbe vész. Egynehány emberi arc, barát, míg a hitel tartott, pár kedves bútordarab meg könyv, ami a jómódból megmaradt és Tóbiás. A kedves, buta skót terrier, ahogy vár, hogy éjfél után még egy rövidke sétára rászorítson, ahogy aprózva elosztja minden sarokköre, fára, hogy húzza az időt... Tóbiás a fontos, a többi csak adat.

ÉLETRAJZI adat. 1965. San Francisco. Nemzetközi Filmfesztivál, díj meg oklevél. Adat csupán. Az élmény a Csendes Óceán. Gyerekkorom "víz"-emléke a Szárazér, aztán az áradó Duna, - állok a tengerparton, nyugatra bámulok. Tudom a láthatáron túl van Távolvelet s azon is túl... Nézem a tengert, benne a Dunát latom, meg a Szárazeret.

Tisztelt Hivatal, milyen lesz az a részletes Életrajz, amiből mindezt kihagyom?

ÉLETRAJZI adat. Épületgondnok vagyok vagy házmester, attól függ, hogy kitől mit akarok. Nem ez a fontos. A cím talán? 4232 Sardis Street Burnaby., ezt írom feladónak azokra a levelekre, amikre válasz sohasem érkezik. No nem a Hivatalt értem ez alatt, Ő levelez, hanem a barátok, akik voltak, s akiknek, gondolom ma már új barátaik vannak... És én itt ülök hajnalonként, el nem múló optimizmussal új jövőt álmodok magamnak. Hogy írjam ezt meg a hivatalnak? Halogatom, valami csodára várva s közben írom az igazi életrajzom. Lakások falára festem mindent eltakaró tiszta falfehérrel, ráfényezem a konyhapadlók absztrakt mintájára, betonba öntöm, csöpögő vízcsapokba tömítem

s belesöpröm a járda porába. Ne kérje senki tőlem, hogy ekkor meg akkor mit csinátam.

Éltem s élek, ártottam is meg nem is, nem többet és nem kevesebbet, mint nekem ártottak mások.